

**Teksten nedenfor er avskrift av St.prp. nr. 89 (1984-85).
Verneplan III for vassdrag.**

OBJEKT NR. 51

VEGÅRSVASSDRAGET vassdrag nr. 101, 102.

Fylke: Aust-Agder, Telemark.

Kommuner: Vegårshei, Tvedestrand, Gjerstad, Risør, Åmli, Moland, Nissedal, Froland

Nedbørfelt: 495 km².

Skoggrense: Hele feltet ligger under.

Middelvassføring: 15 m³/s.

Laveste-høyeste punkt: 0-491 moh.

Jordbruksareal: 13 000 da.

Dyrkningsjord: 3 200 da.

Produktivt skogareal: 336 000 da.

Kraftpotensial: 88 GWh, kostnadsklasse III.

Kontaktutvalget viser til at kulturvitenskapelige verdier i områder er særdeles store, både fra forhistorisk og nyere tid. Kulturminnene er i meget stor grad tilknyttet vannsystemet. I vilt- og fiskesammenheng og friluftssammenheng er objektet også av stor verdi. Det brukes som friluftsområde av folk fra kystkommunene fra Kragerø til Arendal. Utvalget tilrår varig vern av Vegårdsvassdraget.

Hovedstyret mener de mange brukerinteresser knyttet til vassdraget bør avklares ved en konsesjonsbehandling. Ved en eventuell kraftutbygging vil Hovedstyret frarå overføring av deler av vassdraget til Arendalsvassdraget og eventuelle reguleringer anbefales holdt innenfor nåværende reguleringsgrenser.

Vegårshei kommune understreker vassdragets betydning som rekreasjonsområde, videre vassdragets avgjørende innvirkning på bosetting, utbygging, daglig liv mv i bygdesamfunnet Vegårshei. Kommunen kan ikke godta annet enn varig vern av Vegårdsvassdraget.

Tvedestrand kommune uttaler at Hovedstyrets innstilling synes å ha tatt hensyn til kommunestyrets vedtak og kan derfor slutte seg til denne. Kommunen anser Nærestadvassdraget som også renner ut i Songevann som et eget vassdrag.

Vegår grunneierlag går imot at Vegårdsvassdraget blir konsesjonsbehandlet. Grunneierlaget uttaler at de ikke kan godta annet enn varig vern av vassdraget.

Grunneierforeningens standpunkt begrunnes med at Vegårshei Fellesfløtningsregulering av 1904 medførte store skader ved at området ble neddemmet i kortere og lengre periode, samt store ulemper med neddemte veier. Videre vises det til at variasjoner i vannhøyden vil føre til store ulemper for eksisterende sagbruk i Vegår, at Vegår fungerer som friluftsområde for store deler av fylkets befolkning og at det i Vegårområdet er ca. 100 boplasser fra eldre og yngre steinalder som er blant de eneste i det såkalte skogbeltet.

A/S Songe Træsliperi uttaler at de gir sin tilslutning til Hovedstyrets innstilling om Verneplan for vassdrag.

Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk viser til at nedbørfeltet er viktig produksjonsområde for jaktbart vilt og der igjennom også et viktig jaktområde. Området har også stor referanseverdi i forbindelse med

mangeårige skogsfuglstudier. Denne referanseverdien er imidlertid neppe særlig truet av en eventuell vassdragsutbygging. Vassdraget er av mindre interesse som produksjonsområde for fisk, da vassdraget er påvirket av sur nedbør. Vassdraget er et godt typevassdrag for vilt og fisk, men en god del av dette kan ivaretas av allerede vernede vassdrag. Dersom dette vassdraget ikke går til varig vern anser Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk det for meget viktig å passe på at konsesjonsbehandlingen kan ivareta verneinteressene på en skikkelig måte.

Statens forurensningstilsyn (SFT) viser til at det i Vegårsvassdragets nedbørfelt er ca. 3500 bosatte og ca. 3,2 km² dyrket mark. Det er bygget renseanlegg for tettstedene Myra (600 personer) og Fiane (600 personer). Renseanlegget ved Myra skal bygges om og kapasiteten i hovedvassdraget er lite preget av forurensningstilførsler, men er påvirket av sur nedbør. Forholdene i Songevassdraget (nederst i vassdraget) er imidlertid dårlige. Dette skyldes dels naturlige forhold (sjøvannspåvirkning) og tidligere utslipp fra tresliperier. Forsuringen forsøkes motvirket ved kalking. Kalkingstiltakene vil bedre forholdene for fisk som laks, ørret og ål.

Vassdraget nyttes en del som vannkilde til jordbruksvatning og drikkevann. Drikkevannsforsyningen er planlagt endret, men det er ikke endelig avklart om hvilke alternative kilder som kan tas i bruk.

Overføring av Vegår til Nelaug vil redusere vassdragets nedbørfelt med over en tredjedel. Vegår er den største innsjøen i Vegårsvassdraget og har stor utjevneende effekt på vannføringen i hovedvassdraget. Etter overføring vil vassdraget få mer preg av flomelv, lavvannsperiodene vil bli langt hyppigere og av lengre varighet enn før overføring. Dette vil sannsynligvis resultere i en sterk reduksjon av resipientkapasiteten, og vannkvaliteten vil bli langt dårligere enn nå, til tross for de forurensningsbegrensede tiltakene. Vassdraget vil neppe egne seg som drikkevannskilde etter overføring.

På bakgrunn av det ovennevnte frarår SFT at Vegår overføres til Nelaug i Arendalsvassdraget. Ved eventuell utbygging i eget løp bør eventuell regulering av innsjøer holdes innenfor nåværende reguleringsgrenser.

Miljøverndepartementet mener verneinteressene i vassdraget totalt sett må sies å være store. Departementet har merket seg at fylkesmannen i Aust-Agder har gått inn for å oppvurdere verneinteressene av hensyn til det potensiale vassdraget synes å ha for naturvitenskap vilt og fiske.

Departementet har lagt avgjørende vekt på områdets verdi i friluftssammenheng så vel lokalt som i regional målestokk. Brukerinteressene knyttet til jakt og fiske er store, og mangfoldet av godt bevarte og synlige kulturminner i nedbørfeltet er med på å øke opplevelsese- og kunnskapsverdien for friluftslivsinteressene.

Med bakgrunn i ovenstående finner Miljøverndepartementet å måtte frarå konsesjonsbehandling av Vegårsvassdraget.

Departementet tilrår varig vern av Vegårsvassdraget. Det er viktige verneinteresser i vassdraget og den lokale motstand mot en eventuell utbygging synes å være stor. Det presiseres at også Nærestadvassdraget omfattes av vernevedtaket.